

ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС ЯК ІНСТРУМЕНТ НАУКОВОГО МИСЛЕННЯ

Рубель О.Є.

У роботі обговорюються тенденції економіко-екологічного дискурсу як об'єктивного наукового явища, уточнюються окремі елементи його понятійного апарату, здійснюється оцінка базових тенденцій його сучасного розвитку в інформаційному полі, сформованому, насамперед, українським сектором економічної наукової думки.

Постановка проблеми. Питання формування наукового апарату є ключовим для формування та розвитку системи економіко-екологічних досліджень. Однак, цей процес не є статичним, а динамічно розвивається. Це породжує необхідність виділення нових тенденцій, властивостей та закономірностей розвитку економіко-екологічного понятійного апарату, сума знань котрого, знаходячись у постійному розвитку, може бути названа економіко-екологічним дискурсом, який включає в себе елементи мовознавства, психології (екологічної), основи гносеології знання, також предметно економічної, екологічної, економіко-екологічної теорії. Актуальні завдання оцінки (моделювання) мислення, свідомості, наукового мовлення в сфері економіко-екологічних досліджень як інструменту формування, оцінки, розвитку економіко-екологічного дискурсу як метода та наукового явища є достатнього актуальними.

Дослідження та публікації. Достатньо глибокий аналіз тезаурусу економіко-екологічної теорії зроблено в роботі «Природокористування: основи економіко-екологічної теорії» [1]. Крім того, роботи Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, пов'язані з екологічною теорією були узагальнені в збірнику праць «Екологія: джерела, проблеми й перспективи», зокрема, в роботі академіка Б.В. Буркинського «Екологія: становлення та розвиток» [2]. Генезис використання екологічних термінів обговорюється в роботах Пунька Б.М. (1996, 1998) [3,4]

Проблеми понятійного апарату природокористування були розглянуті в роботі І.Г. Яремчука [5], де визначено основні наукові роботи, присвячені комплексу завдань загальнотеоретичного природоохоронного характеру. Більшість з них мали природознавчий ухил, хоч в них і були спроби пов'язати питання розвитку економіки і природними аспектами. До них слід віднести праці В.А. Анучіна, І.П. Лаптева, М.Я. Лемешева, П.Г. Олдака, О.П. Зайцева, І.Ф. Реймерса, І.В. Комара та інших. Інший напрям пов'язаний з економічними науками - оцінкою ресурсів, ефективності природоохоронних заходів, збитків від

забруднення навколишнього природного середовища та інших аспектів природокористування. Цим проблемам присвячені окремі праці С.Г. Струмиліна, В.С. Немчинова, А.А. Мінна, К.Г. Гофмана, Г.М. Мкртчяна, М.П. Лойтера, Т.М. Хачатурова. Заслужує на увагу доробок українських вчених цього напрямку - О.Ф. Блажка, Л.Г. Мельника, В.В. Немченка, Г.О. Бачинського та інших [5].

Таким чином, на сьогодні в українській економічній науці нароблено основу для ствердження та розвитку понять економіко-екологічного дискурсу, що є предметом статті, яку представлено.

Метою представленої роботи є обговорення тенденцій економіко-екологічного дискурсу як об'єктивного наукового явища, уточнення окремих елементів його понятійного апарата та оцінка базових тенденцій його сучасного розвитку в інформаційному полі, формованому, насамперед, українським сектором економічної наукової думки.

Викладення матеріалу. Важко переоцінити значення Слова та Мови для розвитку сучасної наукової думки. Наукове слово та мова науки створює рамки, є інструментом пізнання, є аспектом мислення, зокрема, наукового мислення. Економіко-екологічний інституціоналізм, як наукова категорія (науковий напрямок), припускає можливість оцінки трансакційних витрат, уявлення про які неможливо без поглибленого вивчення "мовного" інструмента як бази для особистої міжсуб'єктної комунікації так і для наукового мислення.

Емпіричне та евристичне пізнання, логічне індуктивне та дедуктивне мислення проростає із глибини століть. І в цьому русі ми простежуємо процеси матеріалізації ідеї шляхом використання суб'єктом пізнання усної та письмової мови, удосконалення конструкцій мови та впливу останніх на наукову свідомість.

Дискурс (фр. *discourse*, англ. *discourse*, от лат. *discursus* — бігання взад-вперед; рух, круговорот; бесіда, розмова) - тобто мова, процес мовної діяльності; спосіб мовлення. Категорія "дискурс" багатозначна [6]. Портал "Языкознание.ру" дає наступні трактування цього терміна [7]:

...Це поняття модифікує традиційні уявлення про мову, текст, діалог, стилі й навіть мислення. Найбільше чітко виділяються три основних класи вживання терміна "дискурс", що співвідносяться з різними національними традиціями та внесками конкретних авторів.

До першого класу відноситься особисто лінгвістичні вживання цього терміна, історично першим з яких було його використання в назві статті "Дискурс-аналіз" американського лінгвіста, що народився в м. Балті Одеської області Зеллінга Харрися [8], надрукованої в 1952 р.. Сповна цей термін був затребуваний приблизно через два десятиліття. Зокрема, лінгвістичні вживання терміна "дискурс" самі по собі досить різноманітні, але в цілому за ними ховаються спроби уточнення й розвитку традиційних понять мови, тексту та діалогу. Зеллінг Харрис почав розробляти

методологію дискурсивного аналізу, заснованого на теорії інформації. Ідеї Харриса про "рух інформації в дискурсі" знайшли часткове продовження в роботах американських вчених (Н. Хомського, Пенсильванський університет).

Реальна практика сучасного (із середини 1970-х рр.) дискурсивного аналізу пов'язана з дослідженням закономірностей руху інформації в рамках комунікативної ситуації, здійснюваного через обмін репліками; тим самим реально описується певна структура діалогової взаємодії, що продовжує цілком структуровану лінію, початок який було покладено Харрисом [9].

Перший клас трактування терміна "дискурс" представлений головним чином в англомовній науковій традиції [9].

Другий клас уживань терміна "дискурс", що вийшов в останні роки за рамки науки та став популярним у публіцистиці, походить від французьких структуралістів та постструктуралістів, і, насамперед, до М. Фуко. За цими вживаннями проглядається прагнення до уточнення традиційних понять стилю та індивідуальної мови [10].

Перший та другий напрямок (дискурс-комунікація та дискурс-стиль (поведінка та психологічний образ) знайшли своє відображення так само в роботах по екологічній психології [11].

Існує, нарешті, третій тип вживання терміна "дискурс", пов'язане, насамперед, з ім'ям німецького філософа й соціолога Ю. Хабермаса [12]. Юрген Хабермас (Jürgen Habermas) — німецький філософ і соціолог. Професор університету у Франкфурті-на-Майні, директор Інституту по дослідженню умов життя науково-технічного товариства Макса Планка. У третьому розумінні "дискурсом" називається особливий ідеальний вид комунікації, здійснюваний у максимально можливому відстороненні від соціальної реальності, традицій, авторитету, конформізму тощо. Такий, що має за мету критичне обговорення та обґрунтування поглядів та дій учасників комунікації. З іншого боку це можна назвати "дискурсом раціональності", саме ж слово "дискурс" тут явно відсилає до основного тексту наукового раціоналізму - "Роздумів про метод" Р. Декарта (в оригіналі – «Discours de la méthode», що можна перевести як "дискурс методу") [15].

У центрі філософських думок Хабермаса - поняття комунікативного розсуду. Першим кроком у розвитку цього поняття була книга "Пізнання і інтерес" (Erkenntnis und Interesse, 1968) [17]. У цій роботі Хабермас шукає модель критичного діалогу, за допомогою якої сподівається по-новому осмислити намагання трансцендентальної філософії, узгоджуючи останню з інструментарієм соціальних наук. При цьому сама комунікація не виступає в якості вищої і останньої інстанції, оскільки її результати залежні від суспільних умов і на них може позначатися вплив відносин панування й підпорядкованості. Тому слід ще раз проаналізувати

суспільство, аби відрізнити вільну комунікацію від комунікації, що перебуває під впливом відносин панування-підпорядкованості. Цей третій вид дискурсу і має безпосереднє відношення до формування інструмента наукової методології й може бути названий "науковим дискурсом".

Виходячи з визначення дискурсу, що надане в Соціологічному енциклопедичному словнику за редакцією академіка Г. В. Осипова [19], "дискурс - це вид мовної комунікації, що ґрунтується на неупередженому обговоренні, на спробі дистанціюватися від соціальної реальності.

Словник сучасних понять і термінів визначає дискурс як: 1. Логічне підтвердження, розумову посилку. 2. Логічний текст у сукупності з екстралінгвістичними - прагматичними, соціокультурними, психологічними й іншими характеристиками, що використовується, особливо для аналізу в міждисциплінарних царинах [20]. Це посилення, власне кажучи, і співвідносить нас із економіко-екологічним дискурсом.

Структура економіко-екологічного (ЕЕ) дискурсу включає безліч елементів, основні з яких є мовні "фрейми" (дискриптиви), що відображують певну сторону наукового пізнання.

Резюмуючи представлені підходи й визначення, у науковому контексті під економіко-екологічним дискурсом розуміються відносно загальноприйняті способи бачення та інтерпретації економіко-екологічних комунікацій, що виникають між суб'єктами і об'єктами природокористування.

Під ЕЕ дискурсивними практиками розуміються форми та процедури використання різних видів дискурсів у процесі функціонування економіко-екологічних (ЕЕ) систем.

Категорія науковості дискурсу - це функція стану тієї або іншої дисципліни, що характеризує особливості наукового простору, який постійно трансформується [21]. Зовнішні причини становлення та функціонування кожної науки і навчальної дисципліни доцільно представляти у вигляді внутрішньонаукових і позанаукових: Внутрішньонаукові причини зводяться до рівня розвитку порубіжних з даною наукою фундаментальних і прикладних наукових дисциплін. Поза наукові причини зводяться до політики держави й суспільства стосовно даного наукового напрямку й науки в цілому.

Важливим є введення й використання категорії ЕЕ нарративу (от лат. *narrare* — мовний акт, вербальний виклад) для позначення фіксації певного повідомлення ЕЕ тексту.

Під тезаурусним каркасом (от грецькю.θησαυρος— скарбище, та франц. carcasse — кістяк) будемо розуміти категорію щодо позначення інтерпретації найважливіших якісних і кількісних характеристик економіко-екологічного дискурсу, особливого набору термінів загальної або спеціальної ЕЕ лексики [6].

Під парадигмальним рядом ЕЕ науки розуміється сукупність парадигм ЕЕ науки, що мали й мають актуальне значення. Парадигмальний ряд може співвідноситися з тезаурусним каркасом, Однак він носить предметно-логічний характер, забезпечує функціональні характеристики науки. У той самий час, як тезаурусний каркас - засіб опису парадигмального ряду економіко-екологічної науки.

Розглянемо елементи ЕЕ парадигмального ряду докладніше.

Економіка. Першим у науковий ужиток визначення економіки дав давньогрецький філософ Ксенофонт, що жив в 430—355 рр. до н.е. та написав книгу "Економікос". Це слово складається із двох грецьких коренів — от грецьк. *οικος* -- (дом, господарство) та "*ηγομος*" (знаю, закон, правило) — і позначає "мистецтво ведення домашнього господарства" або "управління домашнім господарством". Аристотель (384—322 рр. до н.е.) у науці про багатство виділяв "економію" (або сукупність споживчих вартостей) та "хремастику" (мистецтво робити гроші, збагачуватися) [22].

Екологія (от грецьк. *οικος* — будинок, житло, господарство, житло, місцеперебування, батьківщина й *λογος* — поняття, вчення, наука) - наука, що вивчає взаємини живої та неживої природи. Термін уперше запропонував у книзі "Загальна морфологія організмів" («*Generelle Morphologie der Organismen*») у 1866 році німецький біолог Ернст Геккель [23].

Сучасне розуміння слова «екологія» має більше широке значення, ніж у перші десятиліття розвитку цієї науки. Навіть, більш того, найчастіше під екологічними питаннями розуміються, насамперед, питання охорони навколишнього середовища (енвайронменталізм). Багато в чому така трансформація змісту відбулася завдяки все більш відчутним наслідкам впливу людини на навколишнє середовище, однак за кордоном, наприклад, часто розділяють поняття *ecological* (англ., те що відноситься до екології) та *environmental* (англ., те що відноситься до навколишнього природного середовища). Загальна увага до екології спричинила розширення спочатку досить чітко позначення Ернстом Геккелем області знань (винятково біологічних) на інші природнонаукові й навіть гуманітарні науки.

На думку американського наукового класика Юджина Одума: «...У текстуальному значенні екологія - це наука про організми "у себе в будинку". Звичайно екологію визначають як науку про відносини організмів або груп організмів до навколишнього середовища, або як науку про взаємини між живими організмами й середовищем їхнього перебування. ...Для останніх десятиліть ХХ в. особливо підходить одне з визначень, даних у повному словнику Уэбстера, а саме: "Предмет екології - це сукупність або структура зв'язків між організмами і їхнім середовищем". Для "довгострокового" застосування кращим визначенням цього поняття буде, напевно, найбільш коротке й найменш спеціальне, а саме "біологія навколишнього середовища" (*environmental biology*).

У сучасну епоху спеціалізації людської діяльності природні зв'язки між різними дисциплінами часто зникають із нашого поля зору внаслідок перенасичення відомостей у межах кожної дисципліни. Разом з тим, майже будь-яку галузь знань можна визначити занадто широко, так що предмет її розростеться понад усякі розумні межі. ...Таке зрушення границь і самого предмета досліджень є особливо помітним саме в екології у зв'язку з ростом суспільного інтересу до цієї науки. Зараз слово "екологія" для багатьох означає "сукупність людини і навколишнього середовища" [24].

Таким чином, варто розмежувати поняття «Екологія» і «охорона навколишнього природного середовища». В англійському прочитанні *ecology* та *environmental protection*. Однак, навіть у науковій практиці, фрейм «екологія, екологічний» використовується дуже широко. У такому випадку можна запропонувати для переважно біологічного розуміння екології, а в ряді випадків україномовних текстів використати фрейм « α -екологія» як наука про взаємодію організму з навколишнім середовищем й « β -екологія» як "охорона природи", "охорона навколишнього природного середовища".

Парадигмальний апарат ЕЕ науки, є ключовим елементом ЕЕ дискурсу, відбиттям парадигмального апарату є ЕЕ тезаурус, що складається з наступних компонентів: економіка природокористування економіко-екологічна теорія, екологічна економіка тощо. Економіко-екологічні парадигми становлять основи апарату ЕЕ науки, можуть бути самого широкого наукового контексту (парадигма природокористування, сталого розвитку, екологічної економіки), а так само парадигмальні принципи (ЕЕ ефективності, оцінки ЕЕ збитку).

Економіка природокористування - це міждисциплінарна наука, спрямована на отримання і практичне використання нових знань у галузі регулювання взаємовідносин між соціально-економічним розвитком суспільства та використанням природних ресурсів; наука про раціональне та ефективне використання природних ресурсів, про організацію дієвої системи охорони навколишнього середовища та формування ефективної екологічної політики [25].

Спільно авторами з Одеського державного економічного університету (В.Ф. Семенов, О.Л. Михайлюк) та професором Галушкією Т.П. уточнюється категорія екологічного менеджменту: ...принципово нова система екологічного менеджменту. Головною метою цієї системи є забезпечення мінімальних екологічних витрат підприємства при даному обсязі й існуючому технічному рівні розвитку виробництва [26].

Фрейм "Економіко-екологічний" зустрічається в роботах В.Г. Ковальова та характерний для інших робіт Одеського державного екологічного університету [27].

Екологічна економіка - трандисциплінарна галузь знань, що вивчає взаємозв'язок між екосистемами, соціальними спільнотами та економічними системами, а також умови, які забезпечують стійкий, невиснажливий стан і прогресивний розвиток усіх трьох систем. Мета науки «екологічна економіка»

- формування екологічно обґрунтованих пріоритетів соціально-економічного розвитку суспільства і пошук найбільш ефективних шляхів досягнення поставлених цілей [28].

Представники львівської економічної школи регіональної економіки намагаються замінити широке коло ЕЕ понять категорією «екологічної політики». Та саме, вони пишуть, що «...Протягом останніх років термін "екологічна політика" досить міцно "вкорінився" в лексиконі науковців, політиків і практиків, витіснивши з його арсеналу такі поняття, як "охорона природи", "охорона навколишнього середовища", "природоохоронна діяльність" тощо. Але, як показує аналіз наукової літератури, різні автори по-різному тлумачать суть поняття "екологічна політика" [29]. Під екологічною політикою в роботі львівських вчених розуміється: екологічна система цілей і дій органів державної влади та управління, спрямованих на забезпечення екологічної безпеки держави і задоволення екологічних потреб населення.

В.Я. Шевчук під екологічною політикою розуміє "розробку пріоритетів на перспективу з урахуванням здоров'я населення і збільшення тривалості життя, відтворення рослинного і тваринного світу, збереження екологічного, генетичного і матеріального базису, природної, історичної спадщини і культури" [30, с. 253].

А. Ендрес екологічну політику трактує як "систему заходів, спрямованих на забезпечення якості навколишнього середовища, відтворення природних ресурсів і створення відповідних екологічних умов для життя населення" [31, с. 165]. Екологічна політика — система заходів, спрямованих на регуляцію взаємодії суспільства і природи з метою збереження природного середовища [32, с. 448].

На думку М.Ф. Реймерса Державна екологічна політика — це "соціально-економічна політика, в тому числі міжнародна, побудована на розумінні вигравів і недоліків, пов'язаних з екологічним станом території країни (з урахуванням перспективного розвитку господарства і зміни чисельності населення) та природних ресурсів, що знаходяться на цій території" [33, с. 306].

Економіко-екологічний дискурс включає безліч понять та категорій, наукових напрямків, сфер діяльності, парадигмальних комплексів, зокрема, «екологічний менеджмент, екологічний аудит, екологічне страхування», екологічні інвестиції екологічні інновації, звернемо увагу на два приклади щодо науково-практичної та прикладної діяльності: Екологічне право та екологічний туризм відповідно.

Екологічний туризм - всі форми й види туризму, при яких головною мотивацією туриста до здійснення подорожі є спостереження й спілкування із природою і які сприяють збереженню навколишнього середовища, культурної й природної спадщини, роблячи на них мінімальний вплив (визначення Всесвітньої організації туризму) [34]. У царині екологічного туризму великий

доробок зроблено фахівцями Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України [1].

Екологічний маркетинг - особливий вид людської діяльності, спрямованої на задоволення потреб і потреб за допомогою обміну, але він не зачіпає екологічної рівноваги навколишнього природного середовища й не впливає на стан здоров'я суспільства. Завданням екологічного маркетингу є створення умов для збереження навколишнього середовища, пристосування виробництва до вимог ринку, розробки екологічно чистої продукції, що має високу конкурентноздатність, а також інтенсифікації її збуту й одержання додаткового прибутку за рахунок екологізації виробництва. Екологічний маркетинг ґрунтується на використанні концепції соціально-етичного маркетингу і є його складовою частиною. За допомогою цієї концепції поєднуються спільно інтереси виробника, споживача, суспільства й природного середовища [35].

Екологічне право являє собою систему правових норм, установлених або санкціонованих державою, що регулюють суспільні відносини в області взаємодії суспільства з навколишнім середовищем з метою збереження, використання й відтворення природних об'єктів в інтересах сьогодення й майбутнього покоління. Диференційований підхід до вивчення властиво екологічних суспільних відносин і за допомогою їхнього виявлення в різноманітних видах природоресурсних відносин, відкриває широкі можливості для їх більше поглибленого пізнання [36].

Розвиток права навколишнього середовища має значний вплив на розвиток міжнародного права. Деякі з принципів і доктрин міжнародного права навколишнього середовища визнані такими в міжнародному праві (зокрема принципи міжгенераційної рівності, сталого розвитку, принцип попередження).

Міжнародно-правові норми, що регулюють відносини держав у сфері охорони навколишнього середовища, є відокремленою сукупністю норм, які за своїм змістом мають специфічний характер. Ця сукупність норм розвивається відповідно до загальноновизнаних принципів міжнародного права, однак її специфіка потребує виділення їх в окрему галузь міжнародного права, яка в міжнародному (а також у національному) праві і в наукових дослідженнях називається "міжнародне право навколишнього середовища" або "міжнародне екологічне" чи навіть "енвіронментальне право", що є перекладом з англійської мови терміну International Environmental law [37].

Міжнародне право навколишнього середовища — це сукупність міжнародно-правових принципів і норм, які є окремою галуззю міжнародного права і регулюють **відносини між його суб'єктами з приводу охорони навколишнього середовища від шкідливого впливу і раціонального використання його елементів з метою забезпечення екологічно безпечних умов життя теперішнього і майбутніх поколінь**[38].

Оглянувши певну частину парадигмального ряду економіко-екологічної теорії проаналізуємо його тезаурусний каркас, зокрема, проаналізуємо дискурсивні особливості з'єднання фреймів "економічний" та "екологічний", покажемо результати аналізу коеволюції понять "економ" й "екол-" і пов'язаних з ними понять (табл. 1).

Таблиця 1

Тезаурусний каркас економіко-екологічної теорії

Мовні фрейми та категорії	Автори	Згадування (тис.)		
		Google.com	Rambler.ru	Yahoo.com
Экономика <i>Economics</i> <i>Економіка</i>	Ксенофонт, (430—355 гг. до н.э.) [22]	49 000 <i>86 000</i> <i>33900</i>	178000 <i>2000</i> <i>7000</i>	18100 0 <i>44800</i> 0 <i>7120</i>
Экономико-Экологический <i>Economic-Ecological/Economic-Environmental</i> <i>Економіко-Екологічний</i>	Буркинський Б.В. [1]	337 <i>(72000)/</i> <i>(128000)</i> <i>521</i>	1500 <i>153/</i> <i>346</i> <i>663</i>	111 28000 <i>/</i> 18300 0 <i>2</i>
Мовні фрейми та категорії	Автори	Згадування (тис.)		
		Google.com	Rambler.ru	Yahoo.com
Экономика природопользования <i>Environmental Economics</i> <i>Економіка природокористування</i>	Гофман К.Г. (1977) [40], Нестеров П.М. (1984) [41], Хачатуров Т.С. (1987) [42], Сахаєв В.Г. (1987) [43]	705 <i>102 000</i> <i>77</i>	1000 <i>210</i> <i>74</i>	649 <i>17000</i> 0 <i>49</i>
Экономика атмосферы <i>Економіка атмосфери</i>	Балацький О.Ф. (1976)[44]	1350 <i>949</i>	3000 <i>116</i>	706 <i>35</i>
Экономика водных ресурсов <i>Економіка водних ресурсів</i>	Лебединський Ю.П. (1980) [45]	728 <i>211</i>	1000 <i>61</i>	431 <i>21</i>
Экономические проблемы лесов <i>Економічні проблеми лісу</i>	Туниця Ю.Ю. (1976) [46]	503 <i>110</i>	828 <i>42</i>	156 <i>7</i>
Биоэкономика <i>Біоекономіка</i>	Олдак П.Г.	6,8 <i>0,7</i>	14 <i>0,17</i>	8 <i>0,02</i>
Эконология <i>Econology</i> <i>Екологія</i>	Мілешкін М.Т. [47]	0,7 <i>93</i> <i>0,01</i>	0,9 <i>0,15</i> <i>0,03</i>	0,121 <i>62</i> <i>0,05</i>

(продовження табл.1)

Еконологія мирового океана <i>Еконологія світового океану</i>	Мілешкін М.Т. [47]	0,09 <i>0,1</i>	0,05 <i>0,01</i>	0,01 <i>0</i>
Экологическая Экономика <i>Екологічна Економіка</i>	Мельник Л.Г. (2001) [28]	2070 <i>907</i>	10000 <i>663</i>	2500 <i>271</i>
Экология <i>Ecology/environmental protection</i> <i>Екологія</i>	Гекель [23]	10 000 <i>36000/ 75000</i> <i>48100</i>	43000 <i>992/563</i> <i>1000</i>	32000 <i>14000</i> <i>0/</i> <i>40300</i> <i>0</i> <i>948</i>
Эколого-Экономический <i>Еколого-Економічний</i>	Ковальов В.Г. [27]	868 <i>271</i>	405 <i>42</i>	132 <i>27</i>
Экологическая политика <i>Environmental policy</i> <i>Екологічна політика</i>	Долішній М.І. [29]	312 <i>152 000</i> <i>595</i>	7000 <i>578</i> <i>820</i>	3190 <i>12700</i> <i>00</i> <i>334</i>
Экологическое право <i>Environmental law</i> <i>Екологічне право</i>	Кравченко С.Ф. [39]	2 490 <i>116000</i> <i>361</i>	16 000 <i>390</i> <i>1000</i>	1060 <i>51800</i> <i>0</i> <i>121</i>
Экологический аудит <i>Екологічний аудит</i>	Галушкіна Т.П. [25]	611 <i>51</i>	2000 <i>111</i>	425 <i>34</i>
Экологический Менеджмент <i>Environmental management</i> <i>Екологічний менеджмент</i>	Эндрес А., Рихтер К. [48]	271 <i>150000</i> <i>98</i>	3000 <i>651</i> <i>157</i>	545 <i>8570</i> <i>00</i> <i>40</i>
Экологический туризм <i>Екологічний туризм</i>	Біржаков М.Б. [34]	679 <i>233</i>	6000 <i>1000</i>	1150 <i>41</i>
Экологический маркетинг <i>Environmental marketing</i> <i>Екологічний маркетинг</i>	Садченко О.В. [35]	333 <i>159000</i> <i>69</i>	3000 <i>475</i> <i>126</i>	385 <i>7490</i> <i>00</i> <i>20</i>

Як видно з представленої таблиці, абсолютним чемпіоном за згадуваннями є екологічна політика в англійському варіанті «Environmental policy», далі йде «Environmental management», «Environmental marketing» та екологія як «Environmental protection». На честь фахівців ІПРЕЕД НАН України слід відзначити широке згадування терміну «еконологія». Неоднозначною є визначення повторюваності фреймів «еколого-економічний» та «економіко-екологічний». Так, за версією Google.com, Yahoo.com лідером є «еколого-економічний», а за

версією Rambler.ru лідирує «економіко-екологічний», причому з троекратним перевищенням.

Висновки.

1. Економіко – екологічний дискурс як відносно загальноприйнятий спосіб бачення та інтерпретації економіко-екологічних комунікацій, що виникають між суб'єктами та об'єктами природокористування є цілком об'єктивним явищем сучасної наукової методології.

2. Базовими категоріями економіко – екологічного дискурсу мають бути: економіко-екологічний парадигмальний ряд, економіко-екологічний тезаурусний каркас, економіко-екологічний наратив.

3. Варто розмежувати поняття «екологія» та «охорона навколишнього природного середовища». В англійському прочитанні «ecology» та «environmental protection». Однак, навіть у екологічній науковій практиці, фрейм «екологія», «екологічний» використовується дуже широко. У такому випадку можна запропонувати для переважно біологічного розуміння екології в ряді випадків україномовних текстів використовувати фрейм "α-екологія" як наука про взаємодію організму з навколишнім середовищем "β-Екологія" як "охорона природи", "охорона навколишнього природного середовища". Не в усіх випадках використання фрейму «екологічний» є виправданим, зокрема в ряді наукових понять слід ширше використовувати фрейм «економіко-екологічний», як такий що широко представлений в російськомовній літературі та абсолютно переважає в англомовній.

4. **Подальші дослідження** в представленому напрямку мають бути пов'язані з уточненням співвідношення категорій тезаурусу, тезаурусного каркасу та парадигмального ряду економіко-екологічної теорії, вивченню закономірностей їхнього формування та розвитку.

Література

1.Буркинский Б.В., Степанов В.Н., Харичков С.К., Природопользование: основы экономико-экологической теории. — Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 1999. – 350 с.

2.Эконология: истоки, проблемы и перспективы. Сб.науч.тр./НАН Украины. Ин-т проблем рынка и экономико-экологических исследований; Редкол.: Б.В.Буркинский (отв.ред.) и др. - Одесса, 1995. - 132 с.

3.Пуцько Б.М. Префікс "еко-" і формування еколого-економічних термінів // Вісн. 4-ї міжнар. конф. "Проблеми української наук.-техн. термінології" / Пуцько Б.М. – Львів: "Львівська політехніка". - 1996. - С. 254.

4.Пуцько Б.М. Щодо класифікації екосистем і написання українських науково-технічних термінів екоспрямування // Вісн. 5-ї міжнар. конф. "Проблеми української наук.-техн. термінології" / Пуцько Б.М. – Львів: "Львівська політехніка". – 1998. - С. 307-308.

5. Яремчук І.Г. Економіка природокористування К.: Пошуково-видавниче агентство "Книга Пам'яті України", Видавничий центр "Просвіта", 2000.- 431 с.

6. Барыгин И.З. Международное регионоведение: Учебник для вузов. — СПб.: Питер, 2009. — 384 с.

7. Дискурс // <http://yazykoznanie.ru/content/view/60/249> - 11.04.2008

8. Harris Zellig Sabbetai Language and Information, — NY, 1988 — 451 р.

9. Хэррис Зеллинг. Совместная встречаемость и трансформация в языковой структуре // Новое в лингвистике, — вып. II, — 1962, — С 65-78.

10. Зеллинг Харрис // <http://ru.wikipedia.org/wiki>

11. Рубель О.Є. Екологічна психологія як парадигма сталого управління природокористуванням. // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського. — Одеса, 2001. — С. 166–170.

12. Хабермас, Ю. Будущее человеческой природы: На пути к либеральной евгенике? / Пер. с нем. М. Л. Хорькова. — М.: Весь Мир, 2002. — 144 с.

13. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне / Пер. с нем. М. М. Беляева и др. — М.: Весь мир, 2003. — 307 с.

14. Хабермас Ю. После 11 сентября. Фундаментализм и террор // Хабермас Ю. Расколотый Запад.— М., 2008.— С. 9-29.

15. Кибрик А., Паршин П. Дискурс // <http://www.krugosvet.ru/enc/>

16. Кибрик А.А., Плуноян В.А. Функционализм. — В сб.: Фундаментальные направления современной американской лингвистики. Под ред. А.А.Кибрика, И.М.Кобозевой и И.А.Секериной. - М., 1997 — 450 с.

17. Habermas Jurgen. Erkenntnis und Interesse. — Fr./M., 1968. — 58 s.

18. Шачин С. В. Коммуникативная теория разума Юргена Хабермаса: Дис. ... канд. филос. наук : 09.00.03. — СПб., 1996. — 20 с.

19. Социологический энциклопедический словарь. / Отв. ред. Г. В. Осипов М, 1998 -- 541 с.

20. Словарь современных понятий и терминов. Бунимович Н. Т. и др. 4-е изд. М, 2002. — С. 128

21. Докторов Б. З. Пост-гэлевские опросные технологии: Историко-футурологические сюжеты //Актуальные проблемы трансформации социального пространства / Под общ. ред. С. А. Васильева. — СПб. 2004.— С. 235.

22. Философский словарь. Под ред. М. М. Розенталя и П. Ф. Юдина. (Изд. 2-е, испр. и доп.). М., Политиздат, 1968. —432 с.

23. Haeckel E. Generelle Morphologie der Organismen: Allgemeine Grundzuge der Organischen Formen-Wissenschaft, Mechanisch Begründet Durch Die Von Charles Darwin Reformierte Deszendenz-Theorie,— Berlin: Druck Und Verlag Von Georg Reimer, 1866. — 574 p.

24. Одум Ю. Основы экологии. — М.: «Мир», 1975. — 742 с.

25. Галушкіна Т.П. Економіка природокористування. Навчальний посібник. -Харків: Бурун Книга, 2009. - 480 с.
26. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник / За ред. - Кит, Центр навчальної літератури, 2004.- 407 с.
27. Буркинский Б. В., Ковалев В.Г., Ковалева Н.Г., Колонтай С.И., Павленко Е.П, Розмарина А.Л., Степанов В.Н. Инвестирование природоохранной деятельности. — Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2002. — 224 с.
28. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: Підручник. - 3-тє вид., випр. і допов. - Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. - 367 с.
29. Регіональна політика та механізми її реалізації / за ред. М.І. Долішнього. – К.: «Наукова думка», 2003 – 503 с.
30. Сахаев В.Г., Шевчук В.Я. Економіка і організація охорони навколишнього середовища: Підручник. — К.: Вища школа, 1995. — С 272.
31. Эндрес А. Экономика окружающей среды / Пер. с нем. — К.: Либідь, 1995. - С. 168.
32. Экология и экономика природопользования: Учебник для вузов / Под ред. Э.В. Гирусова. - М.: Закон и право. ЮНИТИ, 1998. - С. 435.
33. Реймерс Н.Ф. Охрана природы и окружающей человека среды: Словарь-справочник. — М.: Просвещение, 1990. — С. 320.
34. Биржаков М. Б. Введение в туризм: Учебник. - Издание 7-е, и дополненное. - СПб.: «Невский Фонд» — «Издательский дом Герда», 2004. - 448 с.
35. Садченко Е.В. Принципы и концепции экологического маркетинга. Монография. - Одесса: Астропринт, 2002. – 400 с.
36. Экологическое право Украины: Курс лекций. Под редакцией канд.юрид. наук, доцента Каракаша И.И. - Одесса: Латстар, 2001. - 478 с.
37. Hunter D., Salzman J., Zaelke D. International Environmental Law and Policy. Foundtion Press. New York, 1998. - P. 15-18.
38. Тимошенко А.И.Формирование и развитие права окружающей среды. — М.: Наука, 1986. - С. 26.
39. Кравченко С.М., Андрусевич А.О., Бонайн Дж. Актуальні проблеми міжнародного права навколишнього середовища. Підручник / Під. ред. проф. СМ. Кравченко -Львів: Вид. центр ЛНУ, 2002. - 336 с.
40. Гофман К.Г., Лемешев М.Я., Реймерс Н.Ф. Экономика природопользования// Природа и экономика. — М.: Экономика, 1975. — с.5-12.
41. Нестеров П.М. Экономика природопользования. — М.:Высшая школа, 1984. - 256с.
42. Хачатуров Т.С. Экономика природопользования. —М.:Наука, 1987. —258с.
43. Сахаев В.Г., Щербицкий Б.В. Экономика природопользования и охрана окружающей среды. — К.: Вища школа, 1987. — 263с.
44. Балацкий О.Ф. Экономика защиты воздушного бассейна. —Харьков: Высшая школа, 1976.—120с.
45. Лебединский Ю.П. Экономика использования водных ресурсов. —К.: Наукова думка, 1980.- 180с.

46. Туница Ю.Ю. Экономические проблемы комплексного использования и охраны лесных ресурсов (вопросы теории). — Львов: Вища школа, 1976. — 120с.

47. Мелешкин М.Т. Эконология Мирового океана как новое научное направление // Проблемы экономики моря. — К.: ИЭ АН УССР, 1978. — с.29-42.

48. Экологический менеджмент/ З. В. Пахомова, А. Эндрес, К. Рихтер. — СПб.: Питер, 2003. — 544 с.

Abstract

Rubel O.E.

Economic-ecological discourse as the method of scientific philosophy

In work the tendencies of an economic-ecological discourse as objective scientific phenomenon are discussed, the separate elements of its conceptual device and an estimation of base tendencies of its modern development in an information field formed, first of all, by the Ukrainian sector of economic scientific thought are specified.